

Ostapets Yu. O., PhD in political science, associate professor, dean of the social sciences faculty, Uzhhorod national university (Ukraine, Uzhhorod), yu.ostapets@gmail.com

Electoral behavior and representation in the government of the Hungarian community in Transcarpathia

This paper analyzes the participation in elections to the Verkhovna Rada of Ukraine and local government of representatives of the Hungarian minority in region.

Particular emphasis is placed on the study of local elections in 2006, 2010 and 2015, when took part two Hungarian parties: Party of Hungarians of Ukraine – KMKS and the Democratic Party of Hungarians of Ukraine.

It was concluded that the high political activity of the Hungarians compared with other ethnic minorities and a lack of unity among the Hungarian community. The lack of unity does not allow representatives of the Hungarian minority to obtain more substantial representation in local government.

Keywords: Transcarpathia, parliamentary elections, local elections, voting behavior, Hungarian national minority.

Остапец Ю. А., кандидат политических наук, доцент, декан факультета общественных наук, Ужгородский национальный университет (Украина, Ужгород), yu.ostapets@gmail.com

Электоральное поведение и представительство в органах власти венгерской общины Закарпатья

Анализируется участие в выборах в Верховную Раду Украины и органов местного самоуправления представителей венгерского национального меньшинства края. Особый акцент делается на исследовании местных выборов 2006, 2010, 2015 гг., поскольку в них принимали две венгерские партии: КМКС и ДПУУ.

Делается вывод о высокой политической активности представителей венгерской общины края по сравнению с представителями других национальных меньшинств и об отсутствии единства в среде самой венгерской меньшинства. Отсутствие единства не позволяет представителям венгерского меньшинства получить более весомое представительство в органах местного самоуправления.

Ключевые слова: Закарпатье, парламентские выборы, местные выборы, электоральное поведение, венгерская национальная меньшина.

* * *

УДК 351:007

Руднева А. О.,
кандидат политических наук, ст. викладач кафедри політології, Запорізький національний університет (Україна, Запоріжжя), fisun2009@yandex.ua

ФАКТОРИ І МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Розглянуто проблему інформаційної безпеки держави на сучасному етапі розвитку в умовах розгортання інформаційної цивілізації. Виділено інформаційно-технічну й інформаційно-психологічну безпеку держави. Визначено, що інформаційна складова є одним із вагомих чинників забезпечення національної безпеки України в умовах втягнення у «гібридну війну». Окреслено методи інформаційної безпеки України в умовах існування збройного конфлікту, серед яких виділено: правові, організаційно-технічні, економічні, морально-етичні і психологічні, політичні, військові. Відповідно визначено внутрішньодержавні та зовнішньодержавні фактори, що впливають на стан безпеки в інформаційному просторі і ефективність застосування вищезазначених методів. Особливу увагу приділено засобам масової інформації, що є діючим інструментом протидії інформаційній агресії, деструктивним впливам, маніпуляціям. Важливу роль у інформаційному захисті відіграє імідж держави.

Ключові слова: інформаційна безпека, інформаційна політика, збройний конфлікт, інформаційна війна, фактори і методи інформаційної безпеки.

В умовах розгортання глобального інформаційного суспільства сучасності зазнає трансформації політична сфера кожної окремої держави, а разом з тим і вся система міжнародних стосунків і відносин. Сучасний стан політичної, економічної, соціальної реальності та національної безпеки України можна охарактеризувати як довгострокове втягнення у «гібридну війну» із Східним сусідом. Зазначена боротьба має свою метою задоволення не тільки територіальних чи військових амбіцій, а й завоювання інформаційної переваги і домінування у інформаційно-політичному просторі, боротьбу за вплив

на свідомість громадян власного суспільства і населення іншої сторони, за прихильність світової спільноти, можливість культивувати власні цінності і норми тощо. ХХІ століття наглядно показало, що «традиційна» війна між державами поступилася місцем інформаційному протистоянню майже всіх акторів геополітичного простору.

Найцікавішим фактом у зазначених трансформаціях є те, що інформаційна війна не має кінця, вона може використовувати різноманітні механізми і засоби впливу, у неї втягнуті свідомо чи несвідомо всі держави, суспільства і кожна людина зокрема. У даних умовах актуалізується роль держави у захисті власного населення, національних інтересів та інформаційних ресурсів, проведення відповідальної інформаційної політики і забезпечення інформаційної безпеки на рівні держави, суспільства та особи. Крім того, реалізація Україною стратегічного курсу щодо європейської інтеграції передбачає здатність самостійно вибудувати систему національної безпеки загалом і особливо її інформаційної складової.

Проблемам інформаційної безпеки присвячена значна кількість робіт відомих дослідників, а саме: В. Бондаренка, Б. Кормича, В. Ліпкана, О. Литвиненка, В. Остроухова, В. Петрика, С. Расторгуєва, О. Степка, О. Юдіна та інших. Феномен інформаційного протиборства і війни глибоко досліджений у роботах С. Бухаріна, М. Волковського, А. Манойла, І. Панаріна, В. Прокоф'єва, Сунь-Цзи, В. Циганова та інших. Однак питання щодо визначення факторів і методів забезпечення національної безпеки в інформаційному просторі залишається відкритим, особливо на тлі розгортання глобальної інформаційної війни.

Відповідно метою даної статті є визначення методів і факторів забезпечення інформаційної безпеки України, які особливо актуалізуються в умовах сучасного збройного конфлікту.

Інформаційна безпека є комплексним поняттям, яке має складну структуру. Доволі вичерпне визначення інформаційної безпеки надає В. Ліпкан: «це складова національної безпеки, процес управління загрозами та небезпеками, державними і недержавними інституціями, окремими громадянами, за якого забезпечується інформаційний суверенітет України; вдосконалення державного регулювання розвитку інформаційної сфери, впровадження новітніх технологій у цій сфері, наповнення внутрішнього та світового інформаційного простору достовірною інформацією про Україну; активне залучення засобів масової інформації до боротьби з корупцією, зловживанням службовим становищем, іншими явищами, які загрожують національній безпеці України; неухильне дотримання конституційного права громадян на свободу слова доступу до інформації ... життя комплексних заходів щодо захисту національного інформаційного простору та протидії монополізації інформаційної сфери України» [4, с. 21]. До наведеного визначення, на нашу думку, варто додати інформаційно-психологічний захист свідомості і підсвідомості громадян, гармонійний розвиток інформаційного суспільства у державі, досягнення балансу між вільним обміном інформацією і забрудненням інформаційного простору; контр та превентивні заходи відносно інформаційних провокацій. Інформаційна безпека на сьогоднішній день є запорукою демократизації політичної системи.

У загальному розумінні інформаційна безпека може носити інформаційно-технічний та інформаційно-психологічний характер. Якщо головним об'єктом першого виду виступають інформаційно-технічні системи, то другої – біосоціальні, тобто людина, її психіка, моральний і духовний світ, соціально-політичні, психологічні орієнтації, установки, відносини, раціональні та ірраціональні аспекти поведінки, системи суспільної думки і прийняття рішень. Отже, під інформаційною безпекою слід розуміти такий стан захищеності свідомості і підсвідомості особистості та суспільства, життєво важливих інтересів держави, інформаційно-політичного простору та інформаційної інфраструктури країни загалом, який передбачає поєднання комунікативно-технічного та гуманітарного, адміністративного і громадянського рівнів безпеки, та сприяє демократизації політичної системи.

Процес інформаційного захисту в умовах становлення інформаційної цивілізації і ускладнення на цьому фоні інформаційно-політичних відносин, виступає як складна цілісна система у взаємозв'язку економічних, політичних, соціальних та інших чинників, що є основною метою інформаційної політики держави. В умовах збройного протистояння, в яке втягнута сьогодні українська держава, методи інформаційної політики держави з метою захисту інформаційного простору і забезпечення інформаційної безпеки можемо розділити на економічні, політичні, військові, правові, організаційно-технічні, морально-етичні та психологічні.

Економічні методи спрямовані на усвідомлення того факту, що інформація є не тільки продуктом споживання, а й основним ресурсом системного розвитку суспільства і держави в інформаційній цивілізації. Фінансування інновацій у сфері контролю інформаційних потоків та захисту інформації повинно стати першочерговою задачею. За приклад є багатотисячний досвід Китаю, де ведення інформаційної війни й управління інформацією є основними методами, як внутрішньої, так і зовнішньої політики. Для України нагальною проблемою є захист інтелектуального потенціалу, захист від «витоку мізків», виїзду обдарованої молоді за кордон, особливо в умовах небезпеки розгортання військових конфліктів, коли посилюються еміграційні процеси. Розвиток інформаційного потенціалу впливає на могутність країни, на її інвестиційну привабливість та імідж в очах світової спільноти.

З економічними методами нерозривно пов'язані політичні, які повинні бути спрямовані на захист цілісності суспільства і держави, підтримки її міжнародного іміджу, політичної культури, а також вироблення інформаційної стратегії щодо ведення оборонної і наступальної інформаційної війни. Наприклад, в Україні при Міністерстві інформаційної політики створено спеціальні інформаційні війська (<http://i-army.org>), метою діяльності яких є розвінчування пропаганди і дезінформації, що дискредитують імідж нашої країни. Вагомим для України є метод захисту зовнішньополітичного іміджу на світовій арені. Якщо в інформаційному просторі країни і за її межами щодо неї переважають повідомлення про події негативного забарвлення, то вони обов'язково позначаються на загальному іміджі, а отже, і на інвестиційному потенціалі. Це має бути об'єктом постійної уваги всіх державних органів влади, його постійного моніторингу, аналізу та напрацювання заходів відповідного реагування.

Для прикладу, як свідчать дослідження, у США обсяг сукупних витрат на маркетингові комунікації, що створюють позитивний імідж країни та її державних інститутів, національних корпорацій, їх товарів і послуг, перевищує в півтора рази витрати на військову оборону [2, с. 3].

В умовах збройних конфліктів поряд з політичними і економічними методами вагоме місце посідають військові, які охоплюють широкий спектр інструментів і засобів: від технічних, збройних до стратегічних, комунікативних. Наприклад, Пентагон комунікативну діяльність у віртуальному просторі відносить до національної безпеки США. ВМС США було підготовлено кілька довідників із суспільних медіа, наприклад, U. S. Army Social Media Handbook та Navy Command Media Handbook, в яких зазначається, що соціальні мережі можуть бути досить корисними для поліпшення іміджу армії та вербування новобранців. В цьому ж довіднику зазначається, що соціальні мережі – це ефективний, дешевий і зрозумілий засіб комунікації, що може застосовуватися для пропаганди, створення позитивного іміджу армії, укріплення командного й патріотичного духу, а також для зв'язку з близькими [3, с. 194]. Саме тому актуалізується значення прогнозування, виявлення й оцінки джерел і характеру погроз застосування проти України засобів і методів інформаційного протидіювання. Моніторинг інформаційного простору на рахунок наповнення його деструктивною чи підривною інформацією, яка чинить негативний вплив на свідомість населення, розчиняє поняття національної гідності, самооборони і патріотизму, намагається запровадити і асимілювати чужу систему цінностей, впливати на молодь і генофонд нації, важливим є також усунення і нейтралізація впливу цієї інформації; наявності розвідувальної діяльності інших акторів геополітичного простору, особливо варто звертати увагу на наявність спецагентів, які працюють в органах державної влади (проникнення в стратегічні органи держави, формальна асиміляція і збір інформації зсередини – одна з тактик інформаційної війни Китайської Народної Республіки).

Правові методи спрямовані на нормативне забезпечення інформаційної безпеки, а саме: законодавче визначення принципів інформаційної діяльності, закріплення ознак і типів інформаційних правопорушень і відповідальності за їх скоєння, складових інформаційної безпеки тощо. Правові методи повинні поєднувати, з одного боку, контроль за непоширенням таємної інформації, з іншого боку, важливою функцією є збереження свободи слова і вільного інформування громадян, дотримання прав та свобод людини і громадянина під час забезпечення інформаційної безпеки і проведення військових операцій.

Організаційно-технічні стосуються захисту матеріальної складової інформаційної безпеки, інформаційної інфраструктури, що безпосередньо стосується створення і розповсюдження національного інформаційного продукту, програмного забезпечення, його постійного оновлення і вдосконалення; створення національних антивірусних програм з метою уникнення чи мінімізації промислового шпигунства; боротьба з кібертероризмом тощо. Значну увагу варто приділити розробці власного програмного забезпечення для обробки інформації, щоб уникнути несанкціонованого збору інформації іншими країнами. Наприклад, популярний месенджер Viber, що

зараз належить японській електронній компанії Rakuten, є засобом зовнішньої розвідки.

Основною задачею морально-етичних заходів є захист свідомості і підсвідомості громадян, системи цінностей, ритуалів, традицій тощо. У зазначеному аспекті важливим є моніторинг наповнення ЗМІ, що є діючим інструментом протидії інформаційній агресії, деструктивним впливам, маніпуляціям, при умові власного не зловживання інформаційним простором держави. Нагадаємо, що ЗМІ є одним з агентів соціалізації, у тому числі політичної, тому впливають на становлення людини, і в залежності від якості «вхідного матеріалу», отримуємо і особу зі сформованими якостями на «виході». Достатньо гостро стоїть питання по відношенню до молоді, як майбутнього країни, особливо в умовах формування інформаційного суспільства, де людина змалку занурена в інформаційний простір, що накладає на органи влади і на ЗМІ велику відповідальність за якість і зміст інформації. У цьому сенсі держава повинна підвищувати «інформаційний імунітет» людини і суспільства, як природну відповідь на інформаційні атаки. Важливе місце займає поінформованість суспільства, як у державних справах, так і справах суспільно-політичного характеру, наприклад стосовно Євроінтеграції, міжнародної діяльності України тощо.

Логічним доповненням до вищезазначених методів є психологічні, які пов'язані з протидією інформаційно-психологічній агресії на ранніх стадіях інформаційної конфронтації; реакцією, на раптові заходи інформаційно-психологічної агресії; профілактикою і прогнозуванням; системою сил і засобів інформаційного впливу тощо. Наприклад, на сьогоднішній день важливою проблемою є подолання «інформаційного голоду» військових і громадян України у зоні АТО, де у силу технічних, фінансових та інших причин на окупованих територіях відсутня трансляція українських телеканалів, майже не розповсюджується друкована періодика. Закономірно виникає питання: як військові можуть захищати Батьківщину, якщо знаходяться під постійним впливом пропаганди, дезінформування Східного сусіда? Отже головними психологічними методами інформаційної безпеки під час збройних конфліктів є захист від зовнішньої пропаганди, дезінформації, нав'язування деструктивних цінностей і продукування власної консолідувальної символіки, здатної об'єднати суспільство у важкі часи, підняти бойовий дух армії.

Варто зазначити, що безпека в інформаційній сфері є багатовимірним, складним і комплексним явищем. На його становлення, специфіку й особливості впливають багато факторів, найбільш вагомими серед яких є:

- внутрішньополітична обстановка в країні;
- співвідношення політичних сил у світі;
- стан і рівень інформаційно-комунікаційного розвитку держави;
- стан розвитку інформаційного суспільства у конкретній державі і її залучення до розвитку інформаційної цивілізації;
- наявність потенційних внутрішніх і зовнішніх загроз у інформаційній сфері;
- наявність негативних зовнішніх інформаційних впливів;
- ефективність системи державної інформаційної політики;

- володіння методами захисту від інформаційної агресії та навичками ведення інформаційної війни;

- ступінь зовнішньої інформаційної залежності, в тому числі від постачання технологій продукування, обробки і збереження інформації;

- діяльність засобів масової інформації та комунікації;
- зацікавленість політичної еліти у підтриманні інформаційної безпеки держави, суспільства і громадянина;

- імідж країни на зовнішньополітичній арені тощо.

Внутрішньополітична обстановка в країні є вагомим фактором, що визначає цілісність національного інформаційного простору і здатність держави підтримувати стан інформаційної безпеки. Розколотість, протиріччя, внутрішньополітичні конфлікти і війни негативно позначаються на стані інформаційної безпеки держави, роблять її уразливою з боку зовнішньої інформаційної агресії, що, в свою чергу, може призвести до територіальних та інших втрат. Яскравим прикладом може слугувати втрата українською державою кримського півострова у 2014 році.

З першим фактором тісно пов'язане співвідношення політичних сил у світі, що позначається як на балансуванні державних інтересів у інформаційній сфері, так і на ступені агресивності чи партнерства держав та їх союзів. Наявність країни-агресора і проведення нею інформаційної війни може стати причиною розв'язання багатьох військових конфліктів у міждержавних стосунках. Крім того, відсутність у міжнародній спільноті механізмів стримування інформаційних агресорів може призводити до появи нового явища на світовій арені – так званого інформаційного неокolonіалізму, де країни розділяються на інформаційно-заможних та інформаційно-бідних. Для останніх даний стан загрожує втратою національної інформаційної безпеки.

Третій вагомий чинник формування інформаційної безпеки – це стан і рівень інформаційно-комунікаційного розвитку держави, що включає цілий комплекс питань, сфер державної діяльності, як-то: захист та обмеження обігу інформації; захист інформаційної інфраструктури держави; безпека розвитку інформаційної сфери держави; захист національного інформаційного ринку; попередження інформаційного тероризму та війни тощо [6, с. 90].

Технічна складова логічно доповнюється розвитком інформаційного суспільства і підвищення здатності України відповідати на виклики інформаційної цивілізації. Забезпечення системності, комплексності і узгодженості розвитку інформатизації та інформаційного суспільства в державі, тобто гармонійний розвиток інформаційного суспільства повинен бути підкріплений відповідною матеріально-технічною базою його існування. Озвучена функція, на нашу думку, повинна забезпечувати не тільки інформаційно-фізичну, а й інформаційно-психологічну безпеку суспільства. Високий рівень розвитку інформаційного суспільства і залучення до інформаційної цивілізації є підґрунтям для надійного захисту інформаційного простору і, навпаки, інформаційна відсталість стимулює інформаційну вразливість України на міжнародній арені.

Значну увагу у процесі забезпечення національної інформаційної безпеки варто приділяти виявленню потенційних внутрішніх і зовнішніх загроз у інформаційній

сфері. Серед основних інформаційних загроз В. Бондаренко та О. Литвиненко виділяють наступні: прояви обмеження свободи слова і доступу громадян до інформації; поширення ЗМІ культу насильства, жорстокості, порнографії; комп'ютерна злочинність та комп'ютерний тероризм; намагання маніпулювати суспільною свідомістю, зокрема, шляхом поширення недостовірної, неповної або упередженої інформації тощо [1, с. 130]. На нашу думку, в зазначеному контексті варто виділяти три рівні інформаційних загроз – на рівні особистості, суспільства і держави загалом.

Один з вагомих факторів формування інформаційної безпеки України є засоби масової інформації і комунікації. Умови їх функціонування в країні, законодавче забезпечення, стан захищеності журналістів є важливими чинниками інформаційної безпеки. У країнах, що розвиваються, якою є Україна, ЗМІ відіграють вирішальну роль для всього суспільства, бо вони відповідають за висвітлення подій, інформування суспільства, продукують відповідні символи, стереотипи, настанови, формують загальний настрій аудиторії, є агентом соціалізації тощо. У системі національної оборони дедалі більшого значення набуває інформація, яка заповнює вільний час і формує настрої нації. Як зазначає Г. Почепцов: «як для тоталітарного, так і для будь-якого іншого сучасного суспільства інформаційна картина світу (уявлення про світ) важливіша, ніж сам реальний світ» [5, с. 43]. Ще більшого значення набуває висвітлення подій із зони АТО, які можуть використовуватись не тільки з метою інформування, а й маніпулювання свідомістю громадян.

Одним із вирішальних факторів реалізації інформаційної безпеки є роль і зацікавленість політичної еліти у зазначеному процесі. На перше місце виходить чинник згуртованості політичних сил у державі, прагнення політичних лідерів захистити національний інформаційний простір, позиціонування країни як незалежного, самостійного й активного суб'єкта світової політики. Усе це позначається на бренді, іміджі України.

Застій в інформаційній політиці держави веде до зниження міжнародного іміджу. З іншого боку, сильний міжнародний імідж здатен захистити Україну ззовні від різного роду інформаційних атак і провокацій. Прикладами інформаційних провокацій в бік України можемо назвати «газову війну» з Росією починаючи з 2005 року та апогей її у вересні–листопаді 2013 року напередодні саміту Україна – ЄС і т.п., а починаючи з 2014 року методи пропаганди і дезінформації стають вирішальними у проведенні інформаційних операцій проти України: міфи про «марші миру» проти бойових дій на Донбасі, «українських диверсантів» в Криму тощо, це в свою чергу, завдає шкоди не тільки міжнародному авторитету України, а й економічній, політичній, духовній та іншим сферам життя, роблять її непривабливою в очах потенційних партнерів, інвесторів і власного народу. Проте першочергово формування бренду треба починати із власного народу, культивування його шанобливого ставлення, поваги, гордості за власну країну. Цей внутрішній позитивний імпульс – символічний капітал – буде могутнім поштовхом для росту авторитету української держави на міжнародній арені.

Таким чином, забезпечення інформаційної безпеки України в умовах збройного конфлікту є складним багатомірним процесом, що включає наступні загальні методи: правові, організаційно–технічні, економічні, морально–етичні і психологічні, політичні, військові. Успішність застосування вищезазначених методів залежить від цілої низки внутрішньодержавних та зовнішньодержавних факторів. Перспективи подальших досліджень будуть стосуватися забезпечення інформаційної безпеки свідомості громадян від негативного впливу «гібридної війни».

Список використаних джерел

1. Бондаренко В. Інформаційна безпека сучасної держави: концептуальні роздуми / В. Бондаренко, О. Литвиненко // Стратегічна панорама. – 1999. – №1. – С.127–133.
2. Гурковський В. Формування іміджу української держави в умовах інформаційного протистояння: теоретичні аспекти / В. Гурковський // Актуальні проблеми державного управління. – 2012. – Вип.4. – С.11–13.
3. Історія інформаційно–психологічного протистояння: підруч. / [Я. Жарков, Л. Компанцева, В. Остроухов, В. Петрик, М. Присяжнюк, Є. Скулиш]; за заг. ред. Є. Скулиша. – К.: Наук.–вид. відділ НА СБ України, 2012. – 212 с.
4. Ліпкан В. А. Національна безпека України: навч. посібник / В. А. Ліпкан. – К.: Кондор, 2009. – 576 с.
5. Почепцов Г. Информационные войны / Г. Почепцов. – М.: Рефл–бук, 2000. – 576 с.
6. Степко О. Аналіз головних складових інформаційної безпеки держави / О. Степко // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія: економіка, право, політологія, туризм. – 2011. – Т.1, №3. – С.90–99.

References

1. Bondarenko V. Informacijna bezpeka suchasnoi' derzhavy: konceptual'ni rozdumy / V. Bondarenko, O. Lytvynenko // Strategichna panorama. – 1999. – №1. – S.127–133.
2. Gurkovsk'ij V. Formuvannja imidzhu ukrai'ns'koi' derzhavy v umovah informacijnogo protyborstva: teoretychni aspekty / V. Gurkovsk'ij // Aktual'ni problemy derzhavnogo upravlinnja. – 2012. – Vyp.4. – S.11–13.
3. Istorija informacijno–psyhologichnogo protyborstva: pidruch. / [Ja. Zharkov, L. Kompanceva, V. Ostrouhov V. Petryk, M. Prysjazhnjuk, Je. Skulysh]; za zag. red. Je. Skulysha. – K.: Nauk.–vyd. viddil NA SB Ukrai'ny, 2012. – 212 s.
4. Lipkan V. A. Nacional'na bezpeka Ukrai'ny: navch. posibnyk / V. A. Lipkan. – K.: Kondor, 2009. – 576 s.
5. Pohepcov G. Informacionnye vojny / G. Pohepcov. – M.: Refl–buk, 2000. – 576 s.
6. Stepko O. Analiz golovnyh skladovyh informacijnoi' bezpeky derzhavy / O. Stepko // Naukovyj visnyk Instytutu mizhnarodnyh vidnosyn NAU. Serija: ekonomika, pravo, politologija, turizm. – 2011. – T.1, №3. – S.90–99.

Rudneva A. O., PhD, Senior Lecturer, Department of Political Science of Zaporizhzhya National University (Ukraine, Zaporizhzhya), fisun2009@yandex.ru

Factors and information security practices of Ukraine in conditions of armed conflict

The article considers the problem of information security of the state at the present stage of development in the conditions of deployment of information civilization. The author identifies information–technical and information–psychological security of the state. It was determined that the information component is one of the biggest factors in ensuring the national security of Ukraine in the conditions of involvement in «hybrid war». The author identifies methods of information security of Ukraine in the conditions of existence of an armed conflict, among which are highlighted: legal, organizational, technical, economic, ethical and psychological, political, military. The article defines the domestic and external factors affecting the state of security in the information space and the effectiveness of the above methods. Special attention is given to the media, which are an effective tool for countering information aggression, destructive influences, manipulation. An important role in information security plays an image of the state.

Keywords: information security, information policy, armed conflict, information warfare, factors and information security techniques.

Руднева А. О., кандидат политических наук, ст. преподаватель кафедры политологии, Запорожский национальный университет (Украина, Запорожье), fisun2009@yandex.ru

Факторы и методы обеспечения информационной безопасности Украины в условиях вооружённого конфликта

Рассмотрена проблема информационной безопасности государства на современном этапе развития в условиях развертывания информационной цивилизации. Выделены информационно-техническая и информационно-психологическая безопасность государства. Определено, что информационная составляющая является одним из весомых факторов обеспечения национальной безопасности Украины в условиях вовлечения в «гибридную войну». Проанализированы методы информационной безопасности Украины в условиях существования вооруженного конфликта, среди которых выделены: правовые, организационно-технические, экономические, морально-этические и психологические, политические, военные. Соответственно определены внутригосударственные и внешние факторы, влияющие на состояние безопасности в информационном пространстве и эффективность применения вышеупомянутых методов. Особое внимание уделено средствам массовой информации, которые являются действенным инструментом противодействия информационной агрессии, деструктивным воздействиям, манипуляциям. Важную роль в информационной защите играет имидж государства.

Ключевые слова: информационная безопасность, информационная политика, вооруженный конфликт, информационная война, факторы и методы информационной безопасности.

* * *

УДК 334.7.012.324:338.2](477)«2014/2016»(045)

Телешун Я. С.,
аспірант, Київський національний університет
ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ),
teleshun.iaroslav@gmail.com

ФУНКЦИОНОВАНИЕ ФИНАНСОВО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ГРУП В НЕСТАБИЛЬНОМ СЕРЕДОВИЩЕ: РЕАЛИИ УКРАИНЫ (2014–2016 РР.)

Проанализовано діяльність фінансово-політичних груп в Україні в умовах нестабільного середовища. Визначено основні характеристики функціонування цих корпоративних об'єднань. Виокремлені та проаналізовані основні механізми впливу фінансово-політичних груп на формування державної політики в Україні. Зокрема, розглядаються найгучніші скандали пов'язані з найбільшими фінансово-політичними групами за 2014–16 роки. Пропонуються механізми обмеження впливу фінансово-політичних груп на формування державної політики.

Ключові слова: фінансово-політичні групи, фінансово-промислові групи, публічна політика, групи інтересів, нестабільне середовище, політична криза.

Глобальний світ виріс з правил співіснування, що були започатковані в середині ХХ століття. Зміни на геополітичній і гео економічній мапі світу, подальше зростання соціальної та економічної нерівності, посилення ліво-соціальних/право-національних рухів і громадських об'єднань, неконтрольована міграція, виникнення індивідуальних форм тероризму і нелінійних війн нового покоління, поставило на порядок денний, перед політичним класом (перш за все Європейського Союзу і країн Заходу), питання пошуку нових форм і моделей соціального договору і світового порядку. Одним з таких викликів перед старою системою управління ЄС ХХ століття є випробування війною в Україні, що є визначальним фактором формування нової картини світу. Фактично Україна стає периферійно-європейським полігоном випробування нових антиконфліктних і інших технологій соціально-політичної інженерії на Євразійському просторі. Адже, сьогодні українське суспільство намагається перейняти і впровадити європейські цінності ХХІ століття, як не дивно, поєднуючи їх з традиціями ХІХ.

Українська держава в ХХІ столітті перебуває на етапі визначення перспектив суспільного розвитку. Глобальні

суспільно-політичні та економічні виклики у поєднанні з внутрішніми загрозами поставили на порядок денний питання щодо спроможності української держави бути конкурентною, інституціонально стабільною і інвестиційно привабливою на політичній арені. Адже, успішна і єдина Україна, багато в чому, є її запорукою існування сильної і адекватної до сучасних викликів Європи. «Революція Гідності» сформувала нове покоління українців, що на думку українського дослідника, професора С. Телешуна, виступають за «суверену» гідність, суть якої лежить в поєднанні демократичних цінностей і процедур з правом вибору власної моделі управління за умови відсутності втручання іноземних «партнерів-кумирів» та орієнтацією на власну конкурентність у глобальному соціально-політичному і економічному просторі.

За два роки, після «Майдану», Україна зробила не менше ніж за всі двадцять три попередні роки свого незалежного існування: сформувала активне, цілеспрямоване і розвинуте громадянське суспільство, що інколи, на декілька порядків випереджає за ефективністю державні інституції; провела ряд реформ інститутів державної влади (створенні антикорупційні органи: Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Спеціалізована антикорупційна прокуратура; Конституційна реформа правосуддя, що запускає перезавантаження судової системи України; запуск реформи Прокуратури України; проведення реформ у силовому блоці: реформування Збройних сил України відповідно до натівських стандартів, створення Національної поліції України тощо) в умовах соціально-економічної кризи та війни на Сході України.

Разом з тим хотілось би зупинитися на ряді внутрішніх проблем, що впливають на українську політичну і соціально-економічну стабільність:

1. неефективна публічна політика «постмайданівського політичного режиму» на тлі соціально-політичної кризи: конфлікт на сході України, що посилений зовнішньою інтервенцією, зневіра громадян до органів державної влади і суспільних інститутів (абсолютна більшість громадян має песимістичний погляд на перспективи реформування країни: майже кожен третій (32%) має певну надію, однак загалом не вірить в успіх реформ, а 30% повністю позбавлені такої віри [8], а також економічною кризою: проблеми з ціноутворенням та постачанням іноземних енергоносіїв в Україну, гіперінфляція, залежність від капіталів зовнішніх кредиторів: Міжнародного валютного фонду, Світового банку, країн-членів Європейського союзу тощо [11, с. 195–197], що пояснюється фрагментарністю реформ та їх соціальною нерезультативністю;

2. економічне та політичне протистояння між різними групами впливу за перерозподіл ресурсів та захоплення влади, що в свою чергу уповільнює проведення реформ і створює нові підвалини для корупції замість старих;

3. інформаційне протистояння між різними фінансово-політичними групами впливу та їх медійними холдингами за право контролювати свідомість громадян, що призводить до дискредитації інформаційного простору України та державних інституцій як в обличчя громадян так і західних партнерів (зокрема вбивства журналістів Г. Гонгадзе, О. Бузина, П. Шеремета та ін., підпал телеканалу «Інтер», звинувачення в корупції борця з корупцією журналіста-депутата С. Лещенка тощо);